

ZAINTZA EREDUA BERRASMATZEN

Euskal Herrian lehenengo aldiz greba feminista orokorra egingo da azaroaren 30ean. Helmuga ez da greba bera, deia egin duen Euskal Herriko mugimendu feministak hala adierazi du. 30 eragile sozial eta sindikalek baino gehiagok adostutako herri akordioari bultzada emateko baliatu nahi dute greba eguna. 23 aldarrikapen hitzartu dituzte. Helburua horiek gauzatze bidean jartzea da. Zaintzarako eskubide kolektiboa posible egingo duen euskal sistema publiko-komunitarioaren aldeko apustua egin du Bizitzak Erdigunean Euskal Herriko Koordinakunde Feministak.

ONINTZA IRURETA AZKUNE

Azaroaren 30ean egingo den grebaren aurrekaria 2019ko Martxoaren 8a izan zen. Greba hartan, zaintza azpimarratzeko ahalegin berezia egin zen, berariaz bestelako zaintza-sistema baten aldeko aldarria egin zen. Egun hura liseritu eta balorazioak egin ostean, COVID-19aren pandemiak dena geldiarazi zuen. Gainerako herri mugimenduei gertatu zitzaizen bezala, mugimendu feministak ere beheraldi nabarmena izan zuen antolaketa eta ekintzetan. Paradoxikoki, ordea, pandemiak zaintza ezinbestekoa den ideia gizartearen begien bistara ekarri zuen. Birusari esker, inoiz baino gehiago hitz egin zen zaintzari buruz.

Pandemia lehertu zenean, Euskal Herriko mugimendu feministako hainbat

eragilek eta kidek Bizitzak Erdigunean Koordinadora Feminista sortu zuten zaintzaren gaia agendan sartzeko. Koordinakundeak interpretatu zuen gutxienez bi noranzko zituen une kritiko baten aurrean zegoela gizartea. Batetik, zaintzaren krisialdia areagotzeko arriskua zegoen pandemiagatik, eta bestetik, aukera paregabea zen erakundeak interperlatzeko eta oinarri-oinarririk aldaketak egin zitzaizen eskatzeko. Gizartean inflexio puntu bat eragiteko une aproposa zela ere ondorioztatu zuten, zaintzaren inguruko kontzientziari dagokionez. Hala, 2022ko otsailean, Gasteizen, jardunaldiak egin zituzten eta Denon Bizitzak Erdigunean prozesua abiatu zuten. Mugimendu feministak epe ertain eta luze-ko prozesutzat du abiatutako bidea eta trantsizio sozial bat eragiteko anbizioz

ari direla azpimarratu du. Jardunaldietan, Hego Euskal Herriko 90 emakume inguru elkartu ziren, bi egunez, eta *Zaintza feministarako sistema publiko-komunitario baterantz* eztabaida-dokumentua partekatu zuten.

Zaintzak ulertzeko modu adostu baterako hurbilpen bat egin zuten, zaintza sistema publiko-komunitario baten lehen ardatzak marraztu zituzten, eta aldarrikapenak eta larrialdiak identifikatu zituzten. Era berean, mobilizazioen beharra azpimarratu zuten Gasteizen elkartutako eragile feministek, eta mobilizazioen zehaztapenak udazkenean heldu ziren. Herrialdeetako asanbladan adostu zuten herri akordio baten beharra zegoela, batetik, eta horri oihartzuna emateko greba feminista orokorra egitea erabaki zuten, bestetik.

Martxoaren 8ko manifestazioa, 2020, Donostia.
DANI BLANCO / ARGIA CC BY-SA

DENON BIZITZAK ERDIGUNEAN

DENON BIZITZAK ERDIGUNEAN

DENON BIZITZAK ERDIGUNEAN

ELA

GREBAREN KONTRAESANAK

Mugimendu feministak Denon Bizitzak Erdigunean webgunean azaltzen du zergatik erabaki duten greba feminista orokorra egitea. Lehendabizi, "zergatik greba?" galderari erantzun diote. Greba ez dute helburutzat, aurretik egin den eta ondoren egingo den lanari emango diote garrantzia, greba Denon Bizitzak Erdigunean prozesuan inflexio puntu gisa irudikatu dute. Ez dela azkena izango iragarri dute. Grebaren bidez, oinarrian jarri nahi dituzte antolaketa, aktibazioa, saretzea, interpelazioa eta harremanak. Greba honen kontraesanaz jakitun dira: azaroaren 30ean enplegu eta zaintza lanak bertan behera uztea eskatzen da eta askok ezingo dute halakorik egin. Bartzuek ez daukate grebarako eskubiderik, esate baterako, etxetan beharrean ari diren emakume arrazializatuek. Haiena da zaintza lanetako esparrurik zapalduena eta prekarioena. Beste emakume askok, egunero egiten duten bezalaxe, azaroaren 30ean ere, haurra, aitona edo

Etxetan beharrean
ari diren emakume
arrazializatuek
ez daukate grebarako
eskubiderik

gaixoa zainduko dute. Zaintza lanak ezin dira inoiz albo batera utzi, ezta greba egunean ere. Horregatik, antolatzaileen iritziz, A30ak potentzialitate hori du, zaintzak ezinbestekoak direla agerian jartzen lagunduko du eta zein baldintzatan zaintzen den azalduko du.

ZERGATIK DA GREBA FEMINISTA?

Hilaren bukaeran sistema kapitalista,

heteropatriarkala, kolonialista eta arrazista salatuko dute. Zaintza sistemaren pribatizazioa gauzatzen ari diren arduradunak interpelatu nahi dituzte. Era berean, zaintza sektoreko langileekin aliantzak egiteko baliatu nahi dute greba, batez ere orain greban dauden sektoreekin. Greba langileentzat mugimendu feministara gerturatzeko modua izan daitekeela uste dute eta haien borrokek bestelako dimentsioa hartu dezaketela. Nolabait, zainzaileen politizazio prozesuan tresna bat izan daiteke greba.

ZERGATIK OROKORRA?

Zaintza sistema iraultzeko aldarrikapenak ozen entzun ziren 2019ko Martxoaren 8an. Mugimenduak erabaki zuen M8tik atera behar zela borroka egun hura, besteak beste, beste behin, zaintzaren gaia emakumeen bizkar gainean gera zitekeelako. Hain zuzen, zaintza jendarte osoari dagokion kontua dela aldarrikatzen du mugimendu feministak, eta horregatik erabaki dute

greba orokortzea, gizonak ere interpe-
latuak senti daitezten. Antolatzaileek
azaldu dute zaintzaren ulerketa zaba-
la garatzen ari direla, ahalik eta jende
gehien sentitu dadin interpelatua pro-
zesu honetan, eta grebaren subjektu
senti dadin.

GREBA EGUNEAN ZER?

Goizean goizeko ekintzarik esangu-
ratsuena piketeak izango dira. Mugimendu
feministak *betiko piketeak* ez
daitezen izan zaindu nahi du. Emaku-
meen presentzia bermatu nahi du eta
gune seguruak izateko bermeak jartzen
saiatuko da. Lantoki eta sektore sin-
bolikoak aukeratu nahi dituzte pike-
teetarako, jakitun ezin direla esparru
guztietara iritsi.

Lanuzteari dagokionez, beste erron-
ka nagusia greba egin ezin duten lan-
gileei ikusgarritasuna nola eman as-
matzea izango da. Hainbat zaintza
esparrutan (zahar egoitzak, etxez etxe-
ko langileak...) gutxieneko zerbitzuak

bete beharko dituzte eta beste hainbat
langilek, tartean etxetan lan egiten du-
ten emakume arrazializatu andanak, ez
dute grebarako eskubiderik. 2019an,
greba egin ezin zuten emakumeei bal-
koian mantalak zintzilikatzea propo-
satu zitzaizen. Aurten jauzi bat eman
nahi da eremu horretan. Horrez gain,

manifestazioen ordua iritsi bitartean,
zaintza sistemaren pribatizazioa gau-
zatzen ari diren erakundeen atarietan
ekintzak egingo dira.

Aurten, aurreko M8etan ez bezala,
manifestazioak deszentralizatzearen
alde egin du mugimenduak. Hego Eus-
kal Herriko lau hiriburuek eta eskualde
buruek hartuko dituzte manifestazioak
ordu bertsuan. 17:30-18:00ak alderako
aurreikusten dira.

Grebaren antolatzaileei galdetu die-
gu ea zein egiteko duten greba egunean
gizonek. Enplegu greba egitea eskatzen
zaie eta zaintza lanak lehenestea. Zain-
tza lanik ez badute aurreikusten, egune-
ko ekintzetan eta manifestazioan parte
hartzea proposatzen zaie. Mugimendu
feministak argi utzi du greba aurreko
eta greba eguneko subjektu nagusiak
emakumeak direla eta prozesu horre-
tan zaintzaileek eta emakumeek parte
hartzea lehenesten dela. Mugimendu
feministaren lidergotza ezinbestekoa
dela azpimarratu dute.

GREBARIK EZ IPAR EUSKAL HERRIAN

Greba eguna Hego Euskal Her-
rian izan da deitua. Ipar Eus-
kal Herrian azaroaren 17an
eta 18an grebari eta zaintza
ereduari lotutako hitzaldiak
izan dituzte eta azaroaren
30ean elkarrekin joango dira
Donostiako manifestazioan
parte hartzeko.

Emakume bertsolarien esperientziatik eta esperientziez hitz egiten duen komikia

Eli Pagola, Maitane Gartzandia eta Miren Artetxe

Prezinoa **24 €**

Zaldi bat ihes garrezko zelaian

Euskal prentsak ekarritako zenbait kronika gogoangarri (1869-2000)

Koldo Izagirre egindako hautaketa

Prezinoa **25 €**

azoka.argia.eus

“ ”

Komunitateak ez du bete behar administrazioek bere gain hartzen ez dutena

Marina Sagastizabal

Marina Sagastizabalek A30eko aldarrikapen nagusia, zaintza sistema publiko eta komunitarioa kontzeptua, xehetzen lagundu digu. Sagastizabal *Hiruki gatazkatsua* (Lisipe) liburuaren egilea da eta mugimendu feministako kidea.

Nola irudikatzen duzue sistema publikoa?

Zaintza sistemak publikoa izan behar du. Oso zerbitzu gutxi ditugu eta kalitatezko zerbitzu publikoak osatzea nahi dugu, horrek bermatzen duelako, batetik, langileen lan-baldintzak onak izatea, eta bestetik, unibertsaltasuna, hau da, guztiok edukitzea eskubidea zaintza lanak jasotzeko. Eskubide sozialtzat dugu eta hori publikoak bermatzen du.

Alabaina, merkantilizatu gabeko publikoa izan behar du, non negozioa ez den izango helburu bat. Gaur egun ikusten dugu hala dela.

Zer esan nahi du komunitarioak?

Zaintza eskubide kolektiboa da. Horrek esan nahi du pertsona guztiok, bizitza osoan, askatasunez eta konpromisoz, zaintza eskaini eta jaso behar dugula. Ezin da egon pertsona bat "libre" zaintza lanak betetzetik.

Indibidualki, kolektiboki eta komunitatean inplikatu behar gara zaintza lanak bermatzeko. Norberarenak bai, baina bestelakoak ere bai. Gaur egungo eredu erabat indibidualista eta atomizatua da. Galdu ditugu orain dela hamarkada batzuetako harreman komunitarioak, bizilagunen eta herrikideen artekoak. Horiek berreskuratu nahi ditugu.

Argi daukagu komunitateak ez duela bete behar administrazioek bere gain hartzen ez dutena. Halere, ezin dugu pentsatu langile bat etorriko dela guk beteko ez ditugun lanak egitera. Lan batzuk norberaren ardurapean daude eta norberak bete beharko ditu. Ezinbestekoa da bizilaguna laguntzea, elkar babestea eta zaintza sare horiek indartzea.

Era berean, publiko horretan komunitarioak ere badauka zer esana. Publiko ireki bat irudikatzen dugu, non zainduak izango diren pertsonak, langileak eta ko-

munitateak edukiko duten ahotsa. Sektore publikoan erabakitzeke eta parte hartzeke mekanismoak behar ditugu.

Komunitarioak zer arrisku ditu?

Kontziente gara komunitarioa ez dela armoniatsua. Botere harremanak daude, zapalkuntzak gertatzen dira... Arrisku handia da feminizatutako komunitate bat indartzea. Mekanismoak beharko ditugu zapalkuntzei eta botere harremani aurre egiteko, eta zentzu horretan, ardura har dezaten gizonak interpelatzea oso inportantea da, kontuan hartzea ez zaintzea pribilegio bat dela. Gizonen egitekoa ere bada pribilegio hori lantzea, horri uko egitea, eta zaintzen hastea.

Oraindik asko daukagu pentsatzeko komunitarioaren ereduaz.

Nolakoa behar du publikoaren eta komunitarioaren arteko harremanak?

Zaintza publiko-komunitarioak kokatua egon behar du, bere osotasunean heldu behar dio zaintzaren konplexutasunari, tokian tokiko testuinguru eta egoera askotarikoak aintzat hartu beharko ditu.

Lau eremu zehatzuz hasi gara pentsatzen. Lehenik, autonomia sustatzea eta menpekotasun egoerei arreta ematea. Adinkeria eta kapazitzismoa moduko gaiak asko landu beharko ditugu eta horiei aurre egin. Bigarrenik, haurtzarora. Helduen ikuspegia gaintzea, zainduak direnak subjektu aktibo izatea, hezkidetzatza... Alor horiek denak landu behar dira.

Hirugarrenik, zaintza bizitzan zehar: guztiok jaso eta eman beharko dugu zaintza, eta gainera, hori egin nahi dugu espazio ez tradizioaletik, edo ez behintzat horietatik bakarrik. Familia heteropatriarkalaz harago pentsatu behar dugu. Adibidez, loturagramaz hitz egiten dugu, hau da, nola bermatu legalki elkar zaintzeko sareak.

Azkenik, lurra eta lurraldea zaintzea. Gizakiok elkar menpekoak izateaz gain, eko-menpekoak ere bagara, eta ezinbestekoa da ibaiak, ura, lurra, animaliak eta gure ingurua zaintzea. Ildo horretan, elikadura burujabetzaren eta agroekologiaren aldeko apustua egiten dugu. ●

Herri akordioa

Urriaren hasieran aurkeztu zuten herri akordioa. Mugimendu feministak eragile soziosindikalen aliantza, laguntza eta elkarlana beharrezkotzat jo ditu. Akordioaren funtsa zaintza eskubide kolektiboa izango da eta EAEko eta Nafarroako gobernuak interpelatu nahi ditu. Herri akordioan ondoko aldarrikapenak adostu dituzte. Hitzarmenen bidez, aldarrikapenok gauzatzea da helburua.

Epe laburrerako aldarrikapenak

- 1 / Zaintza duinen unibertsaltasuna eskubide gisa aitortzea eta bermatzea.
- 2 / Zaintza sistema publikoa indartzea eta garatzea.
- 3 / Zaintza zerbitzuen pribatizazioa amaitzea.
- 4 / Etxez etxeko laguntza zerbitzua indartzea eta garatzea.
- 5 / Atzerritartasun legea bertan behera uztea, eta bitartean, zaintza langile guztiak erregularizatzea.
- 6 / Erroldatzeko eskubidea guztiontzat eskuragarri izatea.
- 7 / Etxeko langile egoiliarren erregimena desagerraraztea.
- 8 / Etxeko langileak lan-erregimen orokorrean sartzea: Lanaren Nazioarteko Erakundearen 189. hitzarmena bere osotasunean berrestea.
- 9 / Etxeko langileei gutxieneko soldatik gorako lansaria ezartzea.
- 10 / Zaintza sektoreko langileen lan baldintzak hobetzea.
- 11 / Zaintzaileei laguntzeko sareak sortzea.
- 12 / Zaintzeko denborak bermatzea: lanaldia murriztu soldata txikitu gabe.
- 13 / Gizonak interpelatzea, ez zaintzearen pribilegioari uko egin diezaioten eta zaintza lanetan ardura har dezaten.
- 14 / Zaintzeko baimenak zabaltzea eta handitzea: loturagramak.
- 15 / Zaintza lanak transbertsalki lantzea: hezkuntzan, osasungintzan eta lan eremuan, besteak beste.
- 16 / Denontzako pentsio duinak ezartzea: 1.080 eurokoak gutxienez.
- 17 / Agroekologia babestea eta sustatzea.
- 18 / Etxebizitza eskubidea bermatzea: merkatuan esku hartzea.

Epe luzerako lehentasunak

- 19 / Zaintza sistema publiko-komunitarioa garatzea: aldaketa kultural handia eskatzen du eta transbertsalki momentu oro landu behar da (zaintzaren kulturaren kontzeptua jorratu eta zaintzen politizazioa zein kontzientzia bultzatu, familia heteronuklearra suntsitu, gizonari ardura exijitu, hezkidetzak sustatu eta zaintzan oinarritutako eredu pedagogikoa garatu).
- 20 / Lanaren banaketa sexual eta arrazista amaitzea.
- 21 / Herri antolaketa feminista bat garatzea: espazioen diseinua, denboraren erabilera eta hirigintza –etxebizitza komunitarioak– eraldatu, elikadura burujabetza bultzatu, eta horren bidez hirien eta landa eremuaren arteko harremanak eraldatu.
- 22 / Arrazakeriaren eta biolentzia instituzionalaren aurka borrokatzea.
- 23 / Herri boterea eta gobernantza eredu berriak eraikitzea.

Sinatzaileak

Euskal Herriko Mugimendu Feminista · Pentsiodunen mugimendua · Euskal Herriko Eskubide Sozialen Karta · Zaintza Babesten elkarteak · Zaintza Araba elkarteak · Emakumeak Gerraren Aurka · Salhaketa · Ongi Etorri Errefuxiatuak · Lehen Arreta Arnasberritzen · Ernai · Sare Zabalganeko familien elkarteak · Euskalgintzaren Kontseilua · Ikama · Joxemi Zumalabe · Kapitalari Planto · Komite Internazionalistak · Gure Esku · Mugarik Gabe · Fekoor · Euskal Herria Kolonia · AEK · SOS Arrazakeria · Bizi Bisexualitatea · Emagin · ELA · LAB · Steilas · ESK · Etxalde · CGT · EHNE eta CCOO.